

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Валентина Димитрова Шарланова,
Тракийски университет - Стара Загора, Педагогически факултет,
катедра „Педагогически и социални науки“

относно дисертационен труд
на тема „Модел на „Академия „Град на бъдещето““ за устойчив
професионален избор на учениците“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по
професионално направление 1.2. Педагогика (Професионално и кариерно
консултиране)

Автор на дисертационния труд: Виолетка Маринова Цолова
Научен ръководител: проф. д-р Яна Рашева-Мерджанова

Представените документи за придобиване на научната и образователна степен „доктор“ отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в Софийски университет „Климент Охридски“.

1. Актуалност на тематиката и познаване на проблема

През последните две десетилетия, в европейските и национални политики, приоритетно място заема модернизацията на всички сфери на образованието, в това число и на професионалното образование. Повдига се въпросът за качеството на образованието, който пряко е свързан с качеството на преподаването и ученето.

В стратегически документи на ЕС, с усилията на европейски мрежи, организации и експерти от страните-членки, се дефинират умения за управление на кариерата, предлагат се препоръки за разработване на национални рамки за

тяхното развитие. Кариерното ориентиране като част от ориентирането през целия живот става важен приоритет. У нас кариерното ориентиране и консултиране се включва в нормативните документи на средното образование. Реализира се проект за създаване на система за кариерно ориентиране на ниво училище.

Подготовката на младите хора за успешна професионално-личностна реализация предполага обвързване на подготовката в училище с потребностите и изискванията на пазара на труда. В професионалното образование проблемът за професионалния избор и неговата устойчивост е особено важен. Начини за постигане на тази устойчивост могат да се търсят както в по-широкото разнообразие от форми за обучение, така и във включването на повече „актьори“/участници и заинтересовани страни. Именно в тази посока са решенията, които предлага Виолетка Цолова в своя дисертационен труд. Представеният теоретичен анализ и множеството факти от нейната биография относно натрупан опит и резултати в професионалната подготовка на ученици от професионална гимназия и дейности за осъществяване връзката училище - бизнес са сериозно основание да се твърди, че тя познава проблема и има потенциал да предложи решение.

2. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд включва 297 страници основен текст, 14 страници библиография с 183 заглавия (89 - на кирилица, 46 - на латиница и 48 интернет източника), 92 страници с 6 приложения, оформени в отделно книжното тяло. Текстът съдържа 7 схеми, 17 таблици и 29 диаграми. Дисертационният труд е структуриран правилно в увод и постановка на изследването, четири глави, общи изводи и перспективи, заключение, основни приноси на дисертационния труд, библиография и приложения. Той е с обем (като страници текст) и обхват на проведеното изследване, които превишават изискванията за такъв вид разработка.

Дисертационният труд има силни страни по отношение на теоретичния анализ, изследователския продукт, емпиричното изследване, направените обобщения, изводи, очертаните перспективи, логическото структуриране. По-конкретно те са:

- Ясно представената **концептуална логика** на изследването.

- **Постановката на изследването**, изложена в началото на дисертационния труд - в един структурен компонент заедно с увода. Основните параметри на изследването обект, предмет, цел, задачи, хипотези, методи на изследване са прецизно формулирани.
- **Теоретичната рамка на дисертационното изследване**, представена в първа и втора глава. Докторантката предлага задълбочено проучване на тенденциите в средното професионалното образование по архитектура и строителство в условията на динамични промени в началото на ХХІ век и утвърждаване на нова образователна парадигма. Направено е детайлно проучване на основните външни фактори, определящи професионалния избор на учениците и неговата устойчивост в процеса на обучението в професионална гимназия по строителство и архитектура. Открити са трудностите, които учениците срещат в тяхното професионално ориентиране. Представен е концептуален авторски модел за процеса на професионалното самоопределение.
- **Конструираният модел за устойчив професионален избор „Академия „Град на бъдещето““**. Той е практически ориентиран, съответства на състоянието на професионалното образование и обучение и нуждите и изискванията на пазара на труда. В него е заложено участието на бизнеса и присъствието на медийна група. Моделът позволява организиране и насочване на действието на факторите, които влияят върху устойчивостта на професионалния избор на учениците. Той създава предпоставки за повишаване на мотивацията за изучаване на избраната професия и устойчивостта на професионалния избор на учениците от професионалната гимназия.
- **Апробацията на модела „Академия „Град на бъдещето““**. Тя е осъществена в три цикъла (три последователни учебни години) и представлява лонгитюдно практически ориентирано изследване. Направена е проверка на приложимостта на модела в реална училищна среда. Задълбочено са анализирани и оценени дейностите, заложени в модела.
- Разработеният **изследователски инструментариум** за провеждане емпирично изследване на модел „Академия „Град на бъдещето““ – анкетна карта за ученици и анкетна карта за специалисти за изследване на влиянието

на факторите, които определят избора на професия на учениците от професионална гимназия по строителство и архитектура.

- *Анализът и обобщаването на мнението на специалисти* относно ролята на бизнеса и медията в професионалното образование по строителство и архитектура и създаването на устойчивост на професионалния избор на учениците.
- Предложеният *модел за обучение в метакогнитивна перспектива* в средното професионално образование по строителство и архитектура. В обучителната среда за реализиране на модела, участват учители, ученици, университет, представители на строителния бизнес, медийна група. Така обучението съответства на изискванията на пазара на труда.

3. Приноси

Съгласна съм с формулираните от докторанта приноси от дисертационното изследване. Бих допълнила:

Конструираният авторски модел е актуален, навременен, приложим и в други условия. Той е свързан с две системи, включва система от подходи. Модел „Академия „Град на бъдещето“ може да бъде приложен към всяка изучавана дисциплина от основното и средното училище. Съответства на съвременната парадигма за образованието и обучението, за мястото и ролята на учителя и на ученика. Съответства на новите изисквания на съвременното общество на глобализация.

4. Преценка на автореферата и публикациите

Авторефератът отговаря на изискванията за такъв вид разработка да отразява адекватно съдържанието на дисертационния труд. Авторът представя четири публикации, свързани с темата на дисертационния труд. Две от тях са публикувани в сборници от научни конференции и две в научното списание „Професионално образование“.

5. Препоръки/ бележки

Препоръките ми са свързани с:

- По-нататъшно популяризиране на дисертационния продукт както с помощта на медии, публикации и научни доклади на различни форуми, така и чрез обучителна дейност в квалификационни форми за педагогически специалисти.
- Продължаване на изследователската дейност и разширяване нейния обхват чрез проучване на европейски политики и практики за развитие на умения за управление на кариерата и експериментиране възможностите за развитие на тези умения чрез Академията.

Имам някои бележки: дисертационната разработка би спечелила, ако всички представени приложения, таблици и диаграми са обвързани с позоваване в текста на дисертационния труд, а в езиково отношение - ако се обърне внимание на употребата на пълен член.

Заключение

Дисертационният труд на тема *„Модел на „Академия „Град на бъдещето““ за устойчив професионален избор на учениците“* отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на Правилника за развитие на академичния състав в Софийски университет „Климент Охридски“.

Като имам предвид актуалността на избрания проблем, обхвата и задълбочеността на проведеното изследване, посочените силни страни и научните приноси на дисертационното изследване, убедено изразявам положителната си оценка относно дисертационния труд на Виолетка Маринова Цолова. Предлагам на Уважаемото научно жури да й присъди образователната и научна степен „доктор“ в научната област Педагогически науки и професионално направление 1.2. Педагогика (Професионално и кариерно консултиране).

27.02.2021.

гр. Стара Загора

Изготвил становището:

(доц. д-р Валентина Шарланова)